

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

- Pr. Eugen Dragoi
1. Inmormantarea
 2. Priveghere si stalpi (Cina)
 3. Ritualul inmormantarii
 4. La cimitir
 5. Pomenirea dupa inmormantare
 6. Pomenirile de dupa inmormantare
 7. Alte randuieli si povatuirii

1. Inmormantarea

Biserica Ortodoxa ne invata ca moartea este despartirea sufletului de trup. Sfanta Scriptura (Biblia) arata ca atunci cand " omul merge la locasul sau de veci ", trupul trebuie " sa se intoarca in pamant cum a fost, iar sufletul sa se intoarca la Dumnezeu care l-a dat " (Eclesiastul 12,5-7). Bogat sau sarac, rege sau rob, intelept ori analfabet, toti parasim aceasta viata intr-o zi si ne prezentam inaintea lui Dumnezeu care ne va judeca, randuindu-ne rasplata cuvenita. Dar legatura celor morti cu cei vii nu inceteaza, ci ea se mentine prin rugaciune neincetata pe care Biserica o face pentru sufletele raposatilor, pastrand comuniunea de iubire si nadajduind in invierea tuturor la sfarsitul veacurilor.

Cand un crestin a murit, rudele acestuia de multe ori trec prin momente de deruta, intrucat apar pareri si traditii diferite in legatura cu datinile ce inconjoara ceremonia inmormantarii.

Pentru a evita atat confuziile, dar si superstitiile si datinile fara sens ori care nu au nici o legatura cu credinta crestina ortodoxa, an imsemnat cele ce urmeaza, folosind lucrarile mentionate in bibliografia de la sfarsit, incercand astfel sa sprijinim familia decedatului.

Nu ne vom ocupa aici de problemele socio-administrative care angajaza alte institutii (oficiul starii civile, medicul specialist in eliberarea documentului de constatare a decesului, administratia cimitirului etc.), ci numai aspectele in care Biserica si slujitorii sai sunt implicati.

Povatuirile au mai mult caracter practic, intrucat nu ne-am propus - si nici nu e cazul - o abordare teologica a mortii si ceremonialului inmormantarii.

Ce trebuie sa facem ?

Moartea unui dintre crestini este, fireste, prilej de indurerare si intristare. Cand se intampla decesul, familia trebuie sa anunte preotul parohiei din care decedatul face parte, solicitand ajutorului bisericesc toate informatiile necesare. Preotul este cea mai autorizata persoana la care emmbrii familiei trebuie sa apeleze. Astfel si preotul isi ia masurile cuvenite pentru a implini cum se cuvine slujbele de pomenire si inmormantare. De la biserica se vor solicita doliul, un sfesnic, lumanari, tamaie, carbune pentru ars tamaia, toiagul (o lumanare mare de ceara curata in forma de colac), o cruce (de obicei din ceara), o icoana. De asemenea, se fixeaza cu preotul data si ora inmormantarii si orele potrivite pentru slujbele de seara premergatoare inmormantarii (cina sau stalpii). Clopotarul bisericii, la soroacele cunoscute, va trage clopotul bisericii, "pentru a vesti si celorlalti membri ai parohiei ca unul dintre ei a plecat pe calea vesniciei, indemnandu-i sa se roage pentru acesta".

Trupul mortului este spalcat (scaldat) cu apa curata, care aminteste de apa botezului prin care cel raposat a devenit membru al Bisericii, este imbracat apoi cu haine noi si curate (inchipuind vesmantul cel nou al nestrucaciunii, cu care vom invia la ziua judecatii) si este pus in sicriu, cu privirea spre rasarit (intrucat de acolo va veni Hristos la invierea tuturor).

Pe piept i se pune o icoana sfintita (pentru a arata ca respectivul crestin isi da duhul intru Hristos) si langa mainile care stau incrucisate pe piept (dreapta peste stanga), toiagul care se aprinde atunci cand preotul slujeste.

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

Trupul e acoperit apoi cu o panza alba, aratand ca raposatul se afla sub acoperamantul lui Hristos.

La capatul mortului se asaza sfesnicul in care rudele si cunoscutii care vin la inmormantare aprind lumanari, rostind rugaciunea scurta "Dumnezeu sa-l/s-o ierte!"

Atat lumanarile care se aprind in sfesnic ori se tin in maini de catre cei prezenti, in timpul slujbei, ca si toiagul care arde pe pieptul mortului simbolizeaza candelele aprinse ori lumina faptelor bune cu care crestinul va intampina pe Hristos la Judecata de apoi. Lumanarea este si calauza sufletului pe calea spre vesnicie, risipind intunericul mortii si apropiindu-se de Hristos care a spus: "Eu sunt lumina vietii: cel ce-Mi urmeaza Mie, nu va umbla in intuneric, ci va avea lumina vietii" (Ioan 8,12).

Deasupra usii de la intrarea in casa se asaza o panza de doliu (de culoare neagra) care ramane acolo pana la pomenirea de 40 de zile.

De retinut:

- Nu este potrivit si nici ingaduit ca pe icoana ori pe trupul mortului sa se aseze bani de catre rude si cunoscuti. Cei care doresc sa sprijine baneste familia indoliata pot sa o faca punand banii pe o tava care se poate aseza langa sicriu ori in alta parte a casei.
- Rudele apropiate ale decedatului poarta pe reverul hainelor o panglica mica de culoare neagra, numita doliu. De regula, acest doliu se poarta 40 de zile ori un an. In semn de intristare, barbatii nu se barbieresc pana la pomenirea de 40 de zile. Hainele de ceremonie ale celorlalti trebuie sa evite culorile vii, tipatoare, nepotrivite cu sobrietatea momentului.
- De la moarte pana la inmormantare salutam pe membrii familiei (cand mergem la casa celui decedat ori cand plecam de acolo, precum si la biserica, cu ocazia slujbei inmormantarii) cu cuvintele "Dumnezeu sa-l/s-o ierte!"
- Acelasi este salutul cu care ne adresam si cunoscutilor sau strainilor pe care-i gasim adunati langa trupul raposatului.
- Aceste cuvinte de salut inlocuiesc pe cele de buna dinimeata, buna ziua etc. care nu se folosesc in astfel de momente.

2. Priveghere si Stalpi (Cina)

In zilele de pana la inmormantare, preotul este chemat de familie, de regula, dupa-amiaza, pentru a savarsi slujba "Stalpiler" sau cina. Aceasta slujba este o rugaciune scurta (numita bisericeste panihida) pentru sufletul celui raposat, la care se adauga citirea unor parti din cele patru Evanghelii.

Pentru aceasta, se pregatesc din vreme cadelnita sau catuia in care se parinde carbune si se pune tamaie, precum si o coliva (de obicei din fructe, cozonac, biscuiti etc), un pahar cu vin si mancare, pe care preotul le va binecuvanta la vreme.

Coliva facuta din grau fiert, indulcit cu miere sau zahar, inchipuie insusi trupul mortului, deoarece hrana principala a trupului omenesc e graul. Ea este totodata o expresie materiala a credintei noastre in nemurire si inviere, fiind facuta din boabe de grau, pe care Domnul Insusi le-a infatisat ca simboluri ale invierii trupurilor: "dupa cum bobul de grau, ca sa incolteasca si sa aduca roada, trebuie sa fie ingropat mai intai in pamant si sa putrezeasca, tot asa si trupul omenesc mai intai se ingroapa si putrezeeste, pentru ca sa invieze apoi intru nesticaciune" (I Corinteni 15,36). Dulciurile si ingredientele care intra in compozitia colivei reprezinta virtutiile sfintilor sau ale raposatilor pomeniti, ori dulceata vietii celei vesnice, pe care nadajduim ca a dobandit-o mortul.

In timpul cat preotul savarseste slujba, arde si toiagul asezat pe pieptul mortului.

De retinut:

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

- Unii credinciosi pregatesc tamaia cu care se va tamaia decedatul in obiecte improvizate (linguri, cani, farfurii, cutii de conserve etc), ceea ce nu numai ca este inestetic si nepractic, dar constituie si o lipsa de respect pentru cel decedat. Pentru a se evita astfel de situatii, este indicat sa se cumpere de la biserica ori de la magazinele specializate o catuie (obiect destinat pregatirii tamaiei si tamaierii) sau sa se confectioneze un astfel de obiect, cu deosebita grija, de un meserias priceput.
- Nu este potrivit apoi ca, pentru a arde tamaia sa se foloseasca drept "foc" sau "jar" spirt, hartie, capete de lumanare, lemne ori alte materiale inflamabile. Acestea, prin ardere, scot fum si miros neplacut, anihiland mirosul aromat al tamaiei si afectand respiratia celor prezenti. Cel mai potrivit este sa se procure carbune special pentru cadelnita si catuie.
- In timpul slujbei inceteaza orice alta activitate, iar cei prezenti pastreaza linistea si o atitudine serioasa, rugandu-se impreuna cu preotul pentru sufletul celui raposat. Nu se vorbește, nu se fac gesturi, nu se rade. De asemenea, fiind moment de rugaciune, membrii familiei trebuie sa-si impuna o retinere de a plange zgomotos ori cu vorbe, pentru a nu tulbura randuiala slujbei. Cei care tin lumanari aprinse in maini sa fie atenti sa nu aprinda hainele celor din jur si sa aiba grija sa nu curga ceara pe jos, fie ca sunt in casa, la capela mortuara sau in biserica.
- Daca in ziua respectiva este zi de post, mancarea trebuie sa fie de post, asemenea si alimentele folosite la alcatuirea colivei. Pentru a nu gresi, este bine sa ne uitam in calendarul bisericesc, intrucat sunt si perioade de dezlegare la anumite mancaruri de dulce.
- Dupa plecarea preotului este bine, daca se face priveghere de toata noaptea, sa se citeasca de credinciosii mai evlaviosi, din sfintele Evanghelii si Psaltirea.
- Nu se fumeaza, nu se fac glume, nu se rade, nu se spun povesti, ci se pastreaza o atitudine solemna.
- Unii credinciosi, in situatia cand decedatul nu s-a spovedit si nu s-a impartasit sau nu i s-a aprins lumanarea atunci cand si-a dat sufletul, solicita preotului la ectenie (rugaciunea de pomenire) sa adauge "mort nespovedit, neimpartasit si fara lumanare". Intr-adevar, Biserica ne invata ca "trecerea cuiva din viata fara spovedanie si fara grijanie (adica ultima impartasire, inainte de a-si da sufletul) este socotita, pe drept cuvânt, nu numai ca o mare paguba pentru sufletul celui raposat, ci si un mare pacat pentru cei ai lui, ramasi in viata, dacă lucrul s-a petrecut din vina sau neputinta lor de grija". Dincolo de aceste situatii, in cazul cand moartea s-a produs accidental, iar decedatul cand era in viata se spovedea si se impartasea, catehismul ortodox ingaduie ca atunci cand se face pomenire sau parastas pentru astfel de morti, numele lor sa fie insotit de aratarea "mort neimpartasit si nespovedit", iar uneori si "fara lumanare".

3. Ritualul inmormantarii

In ziua si la ora stabilita de comun acord cu preotul pentru inmormantare, rudele pregatesc tamaia si ofera preotului si cantaretului cate o lumanare aprinsa.

Dupa slujba ce se oficiaza la casa decedatului (ori la capela sau casa mortuara), se organizeaza procesiunea de inmormantare, care ramane aceeasi pana la cimitir.

Convoiul mortuar se aranjaza astfel: in frunte merge un credincios cu crucea (care va fi pusa la capataiul mortului); urmeaza cei ce poarta coliva si vinul, pomul cu darurile ce sa impart saracilor (simbol al vietii si al mortii, inchipuind raiul in care se doreste a ajunge sufletul mortului), cei cu coroanele (daca sunt), purtatorii de sfesnice, cantaretul si preotul, carul mortuar (dricul) cu sicriul, rudele mortului si ceilalti participanti.

Pe drum pana la biserica si apoi pana la cimitir, se canta "Sfinte Dumnezeule" funebru de catre cor sau credinciosi, sub conducerea cantaretului.

Cand convoiul ajunge la anumite raspantii de drumuri ori in locurile legate de viata si activitatea decedatului sau in dreptul unei biserici, preotul zice in dreptul sicriului extenia pentru morti.

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

De retinut:

- Obiceiul de a sparge o cana sau un vas atunci cand decedatul este scos din casa pentru inmormantare este pagan si exprima mentimerea unei superstitii care denota ignoranta.
- Fanfara la inmormantare este un obicei strain de traditia ortodoxa, care n-a admis cantarea instrumentala in cult. De multe ori, astfel de formatii canta piese muzicale populare, romante, marsuri, care sunt in total dezacord cu sobrietatea evenimentului inmormantarii. Astfel de practici dovedesc lipsa de seriozitate a celor care le solicita si putinul respect ce-l poarta celor decedati. Indeosebi, in perioadele celor patru mari posturi din an, trebuie evitata cu desavarsire angajarea unei fanfare la inmormantare.
- In timpul slujbei la biserica se va pastra aceeasi atmosfera de liniste si de reculegere.
- Celor prezenti li se impart lumanari aprinse (uneori insotite de o batista, o panza alba sau un prosop, precum si un covrig, un mar sau un colacel etc.) de sufletul celui raposat. Cei ce primesc aceste daruri sunt datorii sa spuna "Dumnezeu sa-l ierte" sau "Bogdproste!" (Cuvant slav, incetatenit la noi, dar care in traducere inseamna tot "Dumnezeu sa-l ierte!"). Aceste formule inlocuiesc pe cea obisnuita de "multumesc" ori frantuzismul "merci" care nu se folosesc in asemenea ocazii.
- Unii credinciosi atentioneaza persoanele insarcinate cu oferirea lumanarilor, adesea chiar in timpul slujbei, sa nu dea si rudelor apropiate ale celui decedat. Practica aceasta este nefondata. Oferirea si primirea lumanarii aprinse reprezinta credinta comuna in "Lumina-Hristos" care calauzeste sufletul decedatului pe calea vesniciei. Cu atat mai mult, rudele apropiate sunt chemate sa se adauga celor ce marturisesc aceasta credinta si sa poarte in maini simbolul "luminii celei neapuse"
- La sfarsitul slujbei, membrii familiei si ceilalti credinciosi saruta icoana aflata pe pieptul mortului, iar cei mai apropiati ca rudenie, mana ori fata mortului, aceasta reprezentand sarutarea cea mai de pe urma. Gestul acesta, semnul iertarii si al impacarii prin care ne luam ramas bun de la cel care pleaca dintre noi, se face in perfecta ordine si liniste, intrucat ne aflam in locul bisericii si nu trebuie perturbata atmosfera slujbei de inmormantare.
- Practica de a lipi pe crucea din mana mortului o moneda este pagana si trebuie parasita. Cu acest ban se credea ca mortii platesc luntrasului Caron trecerea peste Stix (un fluviu) al infernului. A atasa un ban de Sfanta Cruce reprezinta o impietate si perpetuarea unei superstitii pe care orice crestin ortodox nu o poate sustine.
- Cand preotul citeste rugaciunea de dezlegare, unii credinciosi, nefiind atenti la semnsul cuvintelor, se reped sa dezlege panglica cu care sunt legate picioarele mortului. Gestul acesta trebuie evitat, ridicarea piedicii urmand sa se petreaca nu in biserica, ci la cimitir, pe marginea gropii. Preotul, de fapt, se roaga astfel: "Dezleaga, Doamne, pe adormitul robul Tau (aici ii spune numele) de pacatul sufletesc si trupesc", iar a doua rugaciune: "Si-i iarta lui toate cate a pacatuit cu cuvantul, cu lucrul sau cu gandul, dezlegandu-l si de legatura pusa in orice chip asupra lui, cu care el insusi din manie sau din alta pricina s-a legat pe sine...". Deci este limpede ca preotul nu se roaga pentru dezlegarea piedicii de la picioare, ci pentru dezlegarea pacatelor.
- Coliva, vinul, colacul si capetele se vor aduce in biserica unde raman pe parcursul slujbiei inmormantarii. In coliva, colac si in capete se parind lumanari, arzand tot timpul slujbei.
- Coroanele si pomul raman la usa bisericii.
- Barbatii vor intra in locul sfintei biserici cu capul descoperit.
- La capataiul celui decedat se asaza unul sau doua sfesnice, in care cei prezenti aprind lumanari.
- La organizarea convoiului funebru se obisnuieste ca, langa cruce, cineva sa poarte fotografia indoliata a celui decedat sau icoana cu patronul numelui.
- Atunci cand se fac opriri pentru a rosti preotul ectenia, unii credinciosi desemnati din vreme asaza sub carul mortuar ori inaintea acestuia bucati de panza alba numite poduri. Ele reprezinta "vamile vazduhului", peste care trebuie sa treaca sufletul celui decedat, in ascensiunea sa spre tronul de judecata al lui Dumnezeu. Tot acum se impart daruri de pomana si bani celor saraci, spre pomenirea celui raposat.
- Daca vreunul din membrii familiei sau un alt credincios (prieten, coleg de serviciu, etc.) doreste sa tina un cuvnt la catafalcul celui decedat, trebuie sa ia legatura cu preotul slujitor care-i va indica momentul cel mai potrivit pentru aceasta.

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

- Pentru economia de timp a celor prezenti (unele rude sunt venite de la mari departari) si pentru faptul ca un cortegiu funerar nu trebuie sa fie un prilej de fala ori de parada, este indicat sa se evite plimbarile lungi cu acest prilej, alegandu-se drumul cel mai scurt spre cimitir.
- Exista si o alta intelegere gresita in legatura cu traseul de parcurs de la casa decedatului la biserica si de acolo la cimitir. Toti stiu ca cel decedat se duce "pe drumul fara intoarcere". Aceasta expresie inseamna, in fapt ca mortul nu se mai intoarce, evident, acasa. Multi insa considera ca expresia "drumul fara intoarcere" ar insemna ca nu trebuie sub nici un chip sa te intorci cu mortul pe acelasi drum. De aici, o serie intreaga de complicatii, incercandu-se itinerarii greoaie, care consuma timpul si supun pe cei indoliati la parcurgerea pe jos a unor distante mari de drum, accentuandu-le inutil oboseala. Pentru a evita astfel de situatii, cei care se ocupa cu organizarea ceremonialului este bine sa se sfatuiasca, in prealabil, cu preotul.
- Mai dainuie pe alocuri si superstitia ca in prima zi a saptamanii - luni - nu este bine sa se faca inmormantare ("pentru ca e inceputul saptamanii si ar muri toti din casa"). Fireste ca o atare "credinta" este fals si nu trebuie luata in considerare, inmormantarea putandu-se sa se faca in orice zi a saptamanii.

4. La cimitir

Dupa incheierea slujbei prohodului din biserica se porneste, in aceeasi procesiune, catre cimitir. Pe marginea gropii, preotul rosteste ultima ectenie si se canta "Vesnica pomenire". Inainte de acoperirea sicriului, cei ce n-au putut sa-si ia ultimul ramas bun, pot s-o faca acum, sarutand icoana de pe pieptul celui decedat, si, dupa caz, mana acestuia. Preotul apoi savarseste tot ritualul de ingropare (varsa untdelemn si vin peste cel decedat, pecetluieste groapa) si binecuvanteaza coliva si darurile care se impart la cimitir.

De retinut:

- Icoana de pe pieptul mortului se ia de catre rude si se duce acasa, ea folosindu-se, de regula, si la pomenirea de patruzeci de zile (panaghia). De asemenea - desi nu este obligatoriu - si toiagul poate fi luat acasa si aprins la zilele de pomenire pentru cel decedat.
- Acum se scoate - de catre rude - piedica de la picioarele mortului care se lasa in sicriu.
- Florile care au fost puse in sicriu este potrivit sa se stranga si, dupa acoperirea mormantului, sa fie asezate deasupra, ele amintind de frumusetea raiului.
- Pomul (ramura de copac) impodobit cu fructe, dulciuri, covrigi etc., care s-a purtat inaintea cortegiului mortuar, se infige la mormant langa cruce, dupa ce a fost golit de bunatatile din el, care se dau de pomana.
- Tot acum se impart, pentru sufletele raposatului diferite daruri. De preferat ca aceastasi milostenie sa se indrepte catre strainii nevoiasi.
- S-a incetatenit traditia ca, dupa astuparea mormantului, sa se dea "peste groapa", de pomana, o plapuma (ori o patura), perne, o caldare cu apa, o gaina vie etc. Toate acestea nu au decat o singura semnificatie: milostenia pentru sufletul celui raposat care nu trebuie sa treaca neaparat de la cel ce da catre cel ce primeste peste mormant, gestul neimplicand nici o rezonanta si neavand nici o incarcatura religioasa.
- Familia si asa incercata de durere nu trebuie sa faca excese in ceea ce priveste pregatirea de inmormantare. Un astfel de trist eveniment nu trebuie transformat in prilej de fala sau intr-o intrecere de a face pregatiri cat mai multe si cat mai scumpe. Trebuie pastrata masura in tot ceea ce intreprindem, preocupandu-ne mai mult de rugaciunea pentru sufletul celui decedat, decat de mese imbelsugate si daruri costisitoare. Nu cosciugul scump, nici multele coroane sau jerbe ori mancarurile rafinate si abundente trebuie sa preocupe familia, ci rugaciunea profunda de care sufletul decedatului are nevoie, caci se pregateste de intalnirea cu Dumnezeu. Cel mai potrivit este, in astfel de situatii, sa se faca milostenii (adica sa se dea de pomana) din alimente si haine crestinilor care traiesc o viata grea in azilurile de batrani, orfanilor, vaduvelor, caselor de copii, asociatilor de handicapati, intr-un cuvant, strainilor care efectiv au nevoie si se bucura de o haina ori de o farfurie cu mancare.

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

5. Pomenirea dupa inmormantare

Familia celui decedat cheama la masa, dupa inmormantare, pe cei care au luat parte la ceremonie, rude, cunoscuti si, indeosebi, pe cei care au ajutat la pregatirile de inhumare.

Dupa oficierea slujbei si binecuvantarea ofrandelor de mancare si bautura, cei prezenti sunt datorati sa mamance cu cuviinta si cu rugaciune in gand, pentru cel decedat. Nu se vorbeste fara rost, nu se fac glume, nu se rade, dar nici nu se mamanca nici nu se bea intocmai ca la nunta. In loc de "noroc!" sau alta urare, atunci cand se gusta din pahar, se zice "Dumnezeu sa-l/s-o ierte", iar cand se primeste un vas, imbracaminte, etc. de pomana, nu se zice multumesc ci "Dumnezeu sa primeasca!".

Obiceiul de a varsa vin din pahar la pomana trebuie sa dispara. Cine varsa vin pe covoare dovedeste nu numai ca se tine de obiceiuri paganesti, dar este lipsit de bunacuviinta, murdarind fara rost covorul ori altceva acasa sau la biserica.

Cand cineva pleaca beat de la pomana, a pacatuit atat acela, dar si cel care i-a dat bautura peste masura.

Milostenia cea mai primita este cea facuta celor lipsiti, infirmilor, bolnavilor, batranilor neajutorati, celor care nu pot munci, familiilor nevoiase cu multi copii, celor abandonati in casele sau leaganale de copii.

Cand decedatul face parte dintr-o familie fara p[osibilitati materiale, este potrivit ca rudele sa apeleze la preot care le va ajuta din fondurile bisericii si va angaja comitetul parohial, obtinand cele necesare din donatiile credinciosilor. Astfel, familia nu se va simti umilita, intrucat a apelat la marea familie a parohiei, iar preotul si credinciosii au posibilitatea de a implini porunca dragostei crestine care trebuie vadita prin fapte concrete, in astfel de situatii.

De retinut:

- Cei care se intorc de la inmormantare, intrucat urmeaza sa ia parte la masa, sunt asteptati de gazda cu apa de spatale pemaini. S-a incetatenit obiceiul ca cei ce se spala sa nu se stearga, pentru ca "nu se sterge". Fireste ca aceasta practica este lipsita de sens. Ea, probabil, tine de o anumita strategie a familiei care cu greu se poate oferi mai multe prosoape de sters atunci cand cei poftiti la masa sunt in numar mare.

- Trebuie avut in vedere faptul ca, daca ziua de pomenire cade in post, toate mancarurile trebuie preparate numai de post. Prin aceasta se dovedeste pastrarea credintei autentice, iar pe de alta parte rugaciunea conjugata cu postul este mai puternica. Se mai aud uneori voci care spun ca ar trebui sa se faca si mancare de dulce, pentru ca "mortului nu-i placea mancarea de post". Aceasta este o viziune ingusta asupra relatiei pe care noi, cei vii, o pastram cu cei decedati, prin rugaciune si prin post. Mortul nu mananca, nu bea, pentru ca sufletul lui este imaterial, iar "Imparatia lui Dumnezeu - spune Sf. Apostol Pavel - nu este mancare si bautura".

- Deci, se cuvine a pastra si respecta cu sfintenie randuiala Bisericii, apelandu-se permanent la sfatul competent al preotului

6. Pomenirile de dupa inmormantare

Biserica invata ca viata omului nu se sfarseste odata cu moartea trupului. De aceea, crestinii nu-si uita mortii dupa ingroparea lor, ci se preocupa de rugaciuni pentru ei si de pomenirea numelui lor. Soroacele de pomenire individuala a mortilor in Biserica Ortodoxa sunt urmatoarele:

- La 3 zile dupa moarte (care coincide, de regula, cu ziua inmormantarii), in cistea Sfintei Treimi si a Invierii din morti a Mantuitorului a treia zi.

- La 9 zile dupa moarte, "ca raposatul sa se invredniceasca de partasia cu cele 9 cete ingeresti si in amintirea ceasului al noualea, cand Domnul, inainte de a muri pe cruce, a fagaduit talharului raiul pe care ne rugam sa-l mosteneasca si mortii noastrii".

- La 40 de zile (sau sase saptamani), in amintirea Inaltarii la cer a Domnului,

Inmormantarea si pomenirile pentru morti care a avut loc la 40 de zile dupa Inviere, "pentru ca tot asa sa se inalte si sifletul raposatului cer":

- La trei, sase si noua luni, in cinstea Sfintei Treimi
- La un an, dupa exemplul crestinilor din vechime care in fiecare an praznuiau ziua mortii martirilor si a sfintilor, ca zi de nastere a lor pentru viata de dincolo.
- In fiecare an, pana la 7 ani de la moarte, ultima pomenire anuala amintind de cele 7 zile ale creatiei.

De retinut:

- Spre a nu gresi in privinta pregatirilor pentru aceste pomeniri, cel mai indicat este sa se ia legatura in prealabil cu preotul. Acest lucru este necesar intrucat trebuie stabilite, de comun acord, data si ora savarsirii pomenirii.
- De obicei, soroacele nu se fac in orice zi a saptamanii, ci mai ales martea, joia si sambata.

ATENTIE!

Nu se fac parastase in urmatoare zile si perioade din cursul anului:

a) Duminicile de peste an, pentru ca duminica amintind de Ziua Invierii, e zi de bucurie, iar nu de intristare.

b) In cele douasprezece zile dintre Nasterea si Botezul Domnului. Chiar daca in unele biserici se fac parastase duminica, cel putin in duminicile Pentecostarului, adica in cele dintre Pasti si Rusalii, nu se cuvine nicidecum sa se faca parastase, pentru a nu se intuneca bucuria Praznicului Cel Mare al Invierii.

c) De la lasatul secului de carne pana la sambata intai din Postul Mare, sambata Sf. Teodor.

d) Din sambata Floriilor pana in Duminica Tomei.

e) La praznicele imparatesti sau sarbatori mari.

- In timpul Postului Mare, nu se face parastas in zilele de rand (luni, marti, miercuri, joi, vineri), deoarece in aceste zile nu se face liturghie obisnuita sau deplina.

- Este de dorit ca pomenirile sa se faca legate de savarsirea Sfintei Liturghii, aceasta fiind cea mai importanta slujba de mijlocire pentru cei morti. Daca nu este posibil de fiecare data, cel putin la 40 de zile, la un an si la sapte ani, ar fi de dorit ca parastasul sa urmeze dupa Sfanta Liturghie.

- La intocmirea sau scrierea pomelnicului nu este nici nevoie si nici recomandat sa se adauga "la pomenirea de noua zile, 40 de zile, un an, sapte ani, etc.". Cartile de cult nu prevad asa ceva, si nici slujitorii nu trebuie sa adauga nimic in plus, ca si cand ar trebui sa atragem atentia Mantuitorului asupra sorocului de care este vorba.

- La pomenirea de 40 de zile, numita pe alocuri slujba de ridicare a Panaghiei, pe langa celelalte, se pregatesc o icoana si un colac. Din colac preotul va scoate particica pe care o va aseza apoi pe icoana si din care va imparti spre gustare rudelor decedatului.

- Referitor la darurile care se dau de pomana, se obisnuieste ca, la 40 de zile si un an, sa se dea diferite lucruri si mai ales imbracaminte si incaltaminte, obiecte de uz casnic, dar nu ne opreste nimeni sa dam oricand si orice pentru cel raposat. Exista obiceiul indatinat sa se imparta de fiecare data farfurii cu mancare, cani sau pahare, si linguri sau furculite: sase, douasprezece, douazeci si patru. Randuierile bisericesti nu prevad nimic in aceasta privinta si fiecare poate da cat crede de cuviinta, numarul acestora neavand nici o influenta asupra starii sufletesti a celui raposat.

- Familia trebuie sa aiba grija ca raposatul sa fie pomenit cat mai mult cu putinta in cadrul Sfintei Liturghii. De aceea, dupa pomenirea de 40 de zile, este

Inmormantarea si pomenirile pentru morti
bine sa se dea preotului un pomelnic pentru patruzeci de zile (numit sarindar),
ori pentru un an, pe care acesta sa-l pomeneasca la toate sfintele liturghi pe
care le savarseste in sfanta biserica.

- In fiecare din sambetele Postului Mare, pentru cei decedati dupa sarbatoarea
sfintei Invierii din anul precedent, rudele "poarta capetele", adica fac pomeniri
pentru sufletul acestuia, aduand la biserica prescuri (capete), coliva si vin.
Preotul, cu acest prilej, savarseste slujba parastasului.

- Obiceiul, practicat in unele parti de tara, de a se deshima mortii la sapte
ani si a se reinhuma cu slujba speciala nu este prevazut in cartile de slujba.
Oricum, slujba care se face atunci nu este cea a inmormantarii, ci a
parastasului.

- In legatura cu aceste zile de pomenire a mortilor, exista grija ca ele sa fie
respectate cu sfintenie la momentul in care se implinesc aceste soroace. Daca
una din ele cade intr-o zi sau perioada in care, conform randuielilor
bisericesti, nu se fac pomeniri de morti, atunci este bine ca slujba respectiva
sa se faca mai inainte pentru ca, atunci cand vine sorocul respectiv, slujba sa
fie deja svarsita. Este deci indicat ca ea sa se faca inainte si nu dupa sorocul
de pomenire.

- Pentru toate astfel de pomeniri este nevoie de coliva, colac, vin si lumanari.
Celelalte daruri sunt in functie de posibilitatile celor care fac pomenirea.

- Contrar unei pareri raspandite in popor, sa se stie ca, se poate face coliva
de grau fiert si in perioada dintre Sfintele Pasti si pogorarea Sfantului Duh.

- Daca zilele de pomenire coincid cu pomenirea altor raposati, este bine ca
slujba sa se faca in comun si nu separat, caci cu cat rugaciunea are caracter
colectiv, cu atat este mai puternica.

- La aceste zile de pomenire individuala a celor raposati, Biserica a stabilit
zilele de pomenire generala a mortilor, si anume: sambata dinaintea duminicii
lasatului de sec de carne sau a Infricosatei judecati, numita si Mosii de iarna
si sambata dinaintea Pogorarii Duhului Sfant sau Mosii de vara, la care traditia
a adaugat si Mosii de toamna (intre 26 octombrie si 8 noiembrie), ziua de sase
august, Pastele blajinilor (luni si marti dupa Duminica Tomei) si Joia
Inaltarii, in special pentru eroi, ca si ziua hramului bisericii.

Toate aceste zile de pomenire, individuala sau colectiva, sunt momente de vie si
profunda comuniune cu cei raposati. Ele trebuie respectate si cultivate, caci
prin aceasta intertinem viu cultul mortilor si legatura cu pamantul sfant al
tarii care acopera osemintele lor.

7. Alte randuieli si povatuirii

- Pentru cei ce au raposat fara lumanare (adica nu li s-a putut aprinde si pune
in mana o lumanare cand si-au dat sufletul), in prezinta Sfintelor Pasti se da la
altar o lumanare mare (numita faclie), adesea impodobita cu o panza alba, ori un
prosop, pe care preotul o aprinde de la Pasti pana la Inaltare, la ceremoniile
din sfantul locas. Unii crestini practica aceasta randuiala in fiecare an, pana
la pomenirea de sapte ani.

- Lumanarile folosite la slujbele de inmormantare, si de pomenire a mortilor,
sunt o jertfa, si ca orice ofranda adusa lui Dumnezeu, trebuie sa fie curata. De
aceea, crestinii trebuie sa evite procurarea si folosirea lumanarilor din
comertul de stat ori de la persoane particulare, intrucat in majoritatea
covarsitoare a cazurilor fabricarea lor se face fara a respecta procesul
tehnologic conservat de Biserica, folosindu-se deseori petrolifere si diversi
inlocuitori care prin ardere provoaca fum inecacios si toxic. In acelasi timp,
multi din cei ce fabrica in clandestinitate lumanarile sunt necredinciosi si
lucreaza in conditii de neglijenta si insalubritate. De aceea, amintind si
faptul ca fabricarea lumanarilor de cult este monopol bisericesc, credinciosii
au indatorirea sa foloseasca numai lumanari de la pangarele parohiale, intrucat
sunt produse la atelierele specializate ale Episcopiei, de oameni cu frica lui

Inmormantarea si pomenirile pentru morti

Dumnezeu si in conditii care le confera calitatea de dar potrivit pentru jertfa.

- Pentru pruncii morti, la varsta de sapte ani, pentru doaconi si preoti de mir, precum si pentru arhieriei si calugari, slujba inmormantarii este diferita.

- Pentru toti decedatii care se inmormanteaza in Saptamana Luminata (intre Sfintele Pasti si Duminica Tomei), slujba inmormantarii se face dupa o randuiala speciala.

- Celor care urmeaza a fi incinerati (adica li se ard trupurile in crematoriu) nu li se savarsesc nici slujba inmormantarii si nici slujbele de la soroacele de pomenire a celor morti, randuite de Biserica.

- Celor care s-au sinucis cu buna stiinta si in integritatea facultatilor mintale nu li se savarseste nici o slujba si sunt ingropati la marginea cimitirului, intr-u loc anume destinat.

- Pentru sinucigasii iesiti din minti se savarseste slujba inmormantarii pe marginea gropii, dupa un ritual redus. Nu se trage clopotul si nu se tin cuvantari.

- Crucea de la mormant care se "ridica", de regula dupa pomenirea de 40 de zile ori la un an de la moarte, inlociind pe cea de lemn, se sfinteste la cimitir de catre preot printr-o slujba speciala. Pentru aceasta se vor pregati la mormant un vas cu apa curata, busuioc, lumanari, tamaie, o coliva si putin vin. Unii credinciosi acopera crucea cu o panza alba, inainte de a se stropi de catre preot cu agheasma, panza aceea fiind data apoi de pomana. Obiceiul este profan si se practica la dezvelirea unor monumente, sculpturi ori placi comemorative. Asadar, prezenta panzei nu este absolut necesara.

- Mormintele trebuie ingrijite de rudele decedatului in permanenta (nu numai la anumite zile de pomenire a mortilor). In legatura cu aceasta, sa luam aminte ca unii crestini se silesesc a face din morminte adevarate case ori palate luxoase. Se cheltuiesc bani multi pentru marmura, pentru feronerie si grilaje de lux, dar se iuta milostenia care trebuie sa fie grija de capatai pentru cei ce gem sub greutatea lespezilor lustruite, sub povara lanturilor nichelate, incorsetati in adevarate cutii de beton si mozaic. De multe ori, langa aceste morminte se aliniaza altele pline de balari si de negrija noastra. Crestineste este ca si mormintele vecine, chir daca nu apartin familiei, sa ne preocupe, curatindu-le de buruieni fiindca responsabili lor directi au uitat de cei morti sau le neglija cu vinovatie.

- Timp de patruzeci de zile, dupa traditie, arde la piciorul crucii candela si mormantul se tamaiaza (de una din rude ori de o persoana desemnata in acest scop).

- La pomenirea de sapte ani, nu se dezgropa osemintele, dupa cum se practica pe alocuri, ci se face doar slujba parastasului. Odihna celor raposati nu trebuie deranjata, cu atat mai mult, cu cat preotul, la inmormantare, a insemnat groapa zicand: "se pecetruieste mormantul acesta pana la a doua venire a Domnului".

Pentru alte datini, obiceiuri, traditii si practici locale (in masura in care Biserica le accepta), trebuie sa se ia legatura cu preotul de enorie, asa cum am mai spus.

Suntem datori insa, ca niste buni crestini, sa facem precum ne-a invatat Biserica noastra ortodoxa, indepartand obiceiurile si datinile omenesti si indeplinind, pentru folos sufletesc, povaturile lor.